

СОРТ – ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КУЛЬТУРИ

Смірнова І. В., к. с.-г. н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Науково-технічний прогрес у сільському господарстві залежить від визнання різноманітності засобів виробництва. Знання специфіки кожного різновиду є вирішальним для успішної практичної діяльності. Гібрид, якість, кількість і вартість продукції значною мірою залежать від обраного сорту та надійності врожаю.

Сільськогосподарське виробництво сьогодні вимагає багато від сортів і гібридів рослин. Вони повинні бути адаптованими до специфічних місцевих кліматичних умов, здатними витримувати важкі умови, стійкими до шкідливих впливів і здатними протистояти інтенсивним методам вирощування [1].

Крім того, вони повинні мати оптимальну харчову цінність, залишаючись при цьому універсальними та легкими для зберігання та обробки. По суті, сорти є основою сучасної практики ведення сільського господарства. З часом районовані сорти були виведені з ужитку на користь новіших, продуктивніших і стійкіших варіантів [1].

У сучасних умовах лише шляхом впровадження високоврожайних, конкурентоспроможних нових сортів із великою агроекологічною пластичністю та підвищеною адаптивністю до несприятливих та екстремальних умов середовища можна стабілізувати та підвищити врожайність зерна та покращити показники якості зерна. Найважливішими з них є посухостійкість і жаростійкість [2].

За даними Селекційно-генетичного інституту НЦНС, урожайність нових сортів у перші 1-2 роки після впровадження зростає на 0,7 т/га відповідно зі «старими» сортами, які вже використовують у виробництві тривалий час. Вже через 18-20 років продуктивність навіть видатного сорту рідко буде перевищувати врожайність нового [3]. Тому вкрай актуальним є впровадження прискореного сортооновлення.

Реалізація максимального потенціалу продуктивності озимих культур передбачає селекцію на зимостійкість як важливий компонент. На відміну від ярих культур озимі форми зерна більш урожайні [4].

Однак ці форми можуть різко знизити свою продуктивність або навіть втратити придатність через несприятливі фактори, такі як низькі температури, крижана кірка, змиви або волога.

Щоб створити сорти, які є більш стійкими, селекція повинна вирішувати критичну проблему. Генотип сорту визначає зимостійкість зернових культур. На жаль, генофонд стійких сортів обмежений [4].

Шкідливий вплив патогенних організмів завдає значних втрат врожаю від шкідників, що робить селекцію на стійкість до хвороб і шкідників важливою задачею сучасності. Фактично інтенсифікація технологічного процесу загострює фітопатологічні та ентомологічні проблеми.

Щоб подолати цю проблему, використання нових сортів зі стійкістю до комах-шкідників є вигідним, оскільки це регулює популяції шкідників, зменшує втрати врожаю та захищає агробіоценози від забруднення пестицидами [4, 5].

Отже, можна сказати, що селекція рослин є корисним способом допомоги фермерам у боротьбі з хворобами рослин, шкідниками та стійкістю до багатьох інших факторів.

Сучасне виробництво основних сільськогосподарських культур стало можливим завдяки спільній роботі біохіміків, екологів, ентомологів, селекціонерів та інших фахівців. У результаті цих спільних зусиль значно покращилося розуміння складних зв'язків між рослинами, шкідниками та навколишнім середовищем.

Видно, що питання вибору сорту є дуже важливим і до того ж дуже складним. Степова зона має велике різноманіття умов вирощування пшениці озимої. За таких умов сорт не може гарантувати стабільний збір врожаю, навіть якщо він має широкий адаптивний потенціал.

У зв'язку з цим у великих сільськогосподарських підприємствах необхідно висівати 3-5 сортів, які мають різні вимоги до умов вирощування, тривалості вегетаційного періоду, реакції на рівень агротехніки, різні строки сівби, посухостійкість та інші біологічні та господарські властивості, що дозволяють отримувати максимальні врожаї зерна навіть за несприятливих погодних умов.

Список літератури

1. Донець М. М. Насінництво з основами селекції : навчальний посібник. Київ: Вища освіта, 2007. 337 с.
2. Кочмаровський В. С. Як нам стабілізувати виробництво зерна. *Насінництво*. 2010. № 9. С. 3-5.
3. Чайка В. Г., Вешневський В. В., Неменуца С. М. Роль прискореної сортозаміни озимої пшениці у вирішенні проблеми зерновиробництва. *Стан і перспективи формування сортових рослинних ресурсів в Україні: перша міжн. наук.-практ. конф.*, 11-12 лип. 2012 р. : тези доп. Київ, 2012. С. 283-285.
4. Мазур О. В., Мазур О. В., Лозінський М. В. Селекція та насінництво польових культур : навч. посіб. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 348 с.
5. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин. Київ: Вища освіта, 2006. 463 с.